

ZJAWISKO PRANIA BRUDNYCH PIENIĘDZY

Karolina Lewandowska

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

Streszczenie

W Polsce do przestępstw gospodarczych zalicza się zjawisko prania brudnych pieniędzy. Proces ten ma charakter globalny i w celu jego zwalczania stosuje się regulacje prawne, kodeks karny, dyrektywy i ustawy. *Głównym celem artykułu* jest charakterystyka procesu prania brudnych pieniędzy, podjęcie próby zdefiniowania procesu, ujęcia ekonomicznego, rodzajów i metod prania brudnych pieniędzy, a także ocena skali zjawiska oraz jego konsekwencji. Szczególnie ważna jest prezentacja aspektów prawnych procederu prania brudnych pieniędzy. Biorąc pod uwagę charakter globalny prania brudnych pieniędzy, zjawisko to może mieć niekorzystny wpływ na gospodarkę ze względu na obrót pieniędzmi wprowadzonych w sposób nieprawny. Przyjęto *hipotezę*, że zjawisko prania brudnych pieniędzy negatywnie wpływa na mechanizmy rynkowe, których celem jest określanie parametrów rynkowych. Legalizacja środków pieniężnych pochodzących z nielegalnego źródła w systemie finansowym jest ryzykownym etapem przestępstwa, pełni również nieodłączny element zorganizowanej działalności przestępczej.

W artykule wykorzystano *metody badawcze*: analiza skali zjawiska procederu prania brudnych pieniędzy w wybranych krajach Unii Europejskiej, wydanych wyroków skazujących, zawiadomień o podejrzanym i wstrzymanych transakcjach. Wykonana analiza ma za zadanie pokazać, jak zmienia się intensywność zjawiska prania brudnych pieniędzy na przestrzeni lat i skuteczność metod jego zapobiegania, a także prawidłowość istniejących regulacji prawnych.

Słowa kluczowe: przestępstwo gospodarcze, pranie brudnych pieniędzy, zorganizowane grupy przestępcze.

JEL Class: G15, G21.

WPROWADZENIE

W artykule podjęto problematykę związaną z przestępstwem gospodarczym, jakim jest proceder prania brudnych pieniędzy. Środki pieniężne pochodzące z nielegalnych źródeł są wprowadzane do obrotu i zostaje im nadane nowe legalne źródło pochodzenia. Celem artykułu jest charakterystyka procesu prania brudnych pieniędzy, podjęcie próby zdefiniowania procesu, w szczególności prezentacja jego aspektów prawnych, ujęcia ekonomicznego, rodzajów i metod prania brudnych pieniędzy, a także ocena skali zjawiska oraz jego konsekwencji.

Przyjęto hipotezę, że zjawisko prania brudnych pieniędzy negatywnie wpływa na mechanizmy rynkowe, których celem jest określenie parametrów rynkowych. Proceder ten wpływa na gospodarkę w sposób destabilizujący.

Konsekwencją destabilizacji są m.in.: wzrost poziomu korupcji w państwie, naruszenie zasad uczciwej konkurencji gospodarczej, zakłócenie systemu finansowego oraz rozwój przestępczości zorganizowanej. Pranie brudnych pieniędzy mając negatywny wpływ na ekonomię państw świata hamuje rozwój gospodarek państwowych. Skutkiem tego zjawiska są coraz silniejsze zorganizowane grupy przestępcze, a zwalczając ten proces można ograniczyć im dopływ środków pieniężnych z legalnych źródeł, zmniejszając ich negatywny wpływ na gospodarkę państw.

1. ISTOTA I GENEZA POWSTANIA PROCEDERU PRANIA BRUDNYCH PIENIĘDZY

Zgodnie z art. 43 § 1 Ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł: „Kto środki płatnicze, papiery wartościowe lub inne wartości dewizowe, prawa majątkowe albo mienie ruchome lub nieruchome, pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego, przyjmuje, przekazuje lub wywozi za granicę, pomaga do przenoszenia ich własności lub posiadania albo podejmuje inne czynności, które mogą udaremnić lub znacznie utrudnić stwierdzenie ich przestępnego pochodzenia lub miejsca umieszczenia, ich wykrycie, zajęcie albo orzeczenie przepadku, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 [Ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu..., Dz.U. 2000, nr 116, poz. 1216, z późn. zm., art. 43 § 1].”

Zjawisko prania brudnych pieniędzy polega na ukrywaniu nielegalnych źródeł środków finansowych i nadawaniu im legalności, a także włączeniu ich do legalnego obrotu środków pieniężnych. Źródłem tych pieniędzy mogą być np. nieopodatkowana działalność gospodarcza, papiery wartościowe, inne instrumenty finansowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe, mienia ruchome, nieruchomości mające związek np. z nielegalnym hazardem, handlem narkoty-

kami, bronią, kradzieżą, przestępstwa celne, oszustwa podatkowe [*Pranie brudnych pieniędzy*, dostęp: 04.11.2016].

Początkiem powstania zjawiska prania brudnych pieniędzy jest okres prohibicji w Stanach Zjednoczonych Ameryki w latach dwudziestych XX wieku. W tym czasie zaczęły się tworzyć przestępcze struktury mające charakter mafijny [Siejczuk: 199–200]. Z nielegalnej sprzedaży, przemytu, produkcji alkoholu, z prostytucji czy hazardu zorganizowane grupy przestępcze mogły czerpać wysokie zyski, a ich prawdziwe źródło było ukryte [Wójcik 2002: 23].

Rozwój nowych technologii informatycznych, rozbudowa systemu podatkowego, istnienie szarej strefy, spowodowały w Polsce pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku rozwój przestępstwa prania brudnych pieniędzy [Chmielniak: 4–5].

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE PRANIA BRUDNYCH PIENIĘDZY

Przestępstwo gospodarcze jest przestępstwem popełnionym bez użycia przemocy, a jego głównym celem jest osiągnięcie korzyści osobistych, pieniężnych. Ten rodzaj przestępstwa jest regulowany Kodeksem Karnym [Żółtek 2009: 51]. Problematyka procedury prania brudnych pieniędzy jest poruszana także w [Hryniewicka 2014: 319]:

- Ustawie z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu prania pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, Dz.U. 2010, nr 46, poz. 276, art. 1,
- Ustawie z 29 sierpnia 1997 roku. Prawo bankowe, Dz.U. 2002, nr 72, poz. 665, art. 106–108.

Wśród aktów unijnych znajdują się:

- Dyrektywa 2015/849/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz Dyrektywę Komisji 2006/70/WE [*Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*, dostęp: 19.07.2017],
- Dyrektywa 2001/97/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 grudnia 2001 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania brudnych pieniędzy [Departament Informacji Finansowej, dostęp: 15.07.2015].

Ważnym dokumentem jest także Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 15 listopada 2000 roku. Celem konwencji jest popieranie współpracy, by skutecznie zapobiegać i zwal-

czać międzynarodową przestępczość zorganizowaną [Konwencja Narodów Zjednoczonych..., Dz.U. 2005, nr 18, poz. 158]. W Polsce od 1 marca 2017 roku w miejsce Generalnego Inspektora Informacji Finansowej utworzono stanowisko Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, jako organ właściwy w sprawach zapobiegania i zwalczania zorganizowanej przestępczości, a także zapobiegania wprowadzaniu do obrotu środków pieniężnych pochodzących z nielegalnego źródła [Pawlik, dostęp: 28.02.2017].

3. PRANIE BRUDNYCH PIENIĘDZY W UJĘCIU EKONOMICZNYM

W procederze prania brudnych pieniędzy uczestniczą następujące instytucje [Jankowski 2014: 46]:

- podmioty finansowe, które nieświadomie uczestniczą w procederze, który jest nielegalny z powodu braku rygorystycznych przepisów mogących temu zapobiec,

- podmioty finansowe dodatkowo wspierające przestępstwo poprzez dopuszczanie się legalnych i nielegalnych transakcji,

- podmioty, instytucje finansowe głównie zajmujące się nielegalną działalnością, natomiast ich legalne działania to tylko dodatkowe czynności.

Proces prania brudnych pieniędzy jest procesem składającym się z 3 faz [Chmielniak: 6–7]:

1. faza przygotowawcza (*placement*), która oznacza transfer pieniędzy zmierzających z miejsca ich pochodzenia do miejsca, w którym odbędzie się proces prania pieniędzy [Chmielniak: 7–8]; jest to pierwszy moment zetknięcia się środków pieniężnych uzyskanych nielegalnie z legalnym rynkiem finansowym [Grzywacz 2010: 33];

2. faza maskowania (*layering*), której celem jest oddzielenie nielegalnych zysków od źródła pochodzenia, usunięcie śladów, wzmocnienie anonimowości osób biorących udział w przestępstwie; cechą tej fazy jest duża liczba transakcji, a także wykorzystywane techniki, takie jak: przelewy elektroniczne do zagranicznych banków, przelewy na konta fikcyjnego klienta [Pływaczewski 1993: 33]; nielegalna gotówka zostaje rozesłana do wielu miejsc na świecie do osób oddalonych od siebie na dużą odległość [Słowik, dostęp: 06.11.2016].

3. faza integracji (*integration*) ma na celu uniemożliwienie zidentyfikowania źródła pieniędzy zdobytych w sposób nielegalny i odróżnienie ich od pieniędzy ze źródła legalnego [Słowik, dostęp: 06.11.2016].

Obecna sytuacja gospodarczo-społeczna w Polsce może zwiększyć działanie czynników ekonomicznych, które sprzyjają procesowi prania brudnych pieniędzy, gdyż nasiliły się następujące zjawiska [Smolak: 299]:

- współpraca międzynarodowa Polski na szeroką skalę,
- napływ kapitału i osób z zagranicy,
- rozwój systemu bankowego,
- wzrost konkurencji i mniejsze bezpieczeństwo klientów,
- szybki rozwój firm prowadzących nielegalne operacje finansowe.

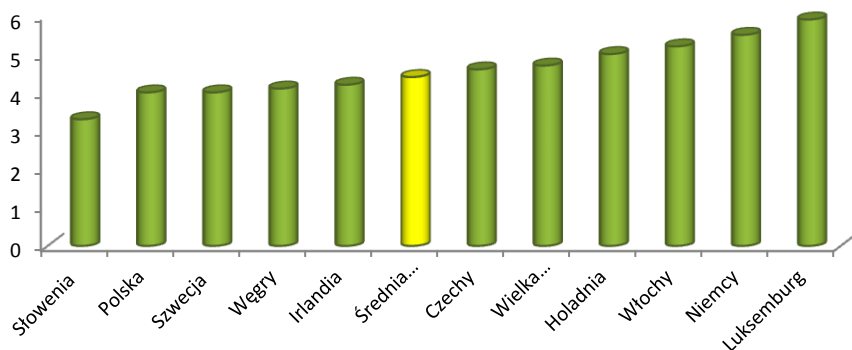
Pozyskiwanie nielegalnych środków pieniężnych przyczynia się do osiągnięcia strat dla gospodarki, do których można zaliczyć [Chodnicka 2011: 74–75]:

- osłabienie wizerunku państwa na arenie międzynarodowej,
- naruszenie uczciwej konkurencji,
- pozbawienie stabilności instytucji finansowych,
- gromadzenie kapitału w rękach przestępców,
- spadek wiarygodności państwa i systemu finansowego,
- zachwianie zasad gospodarki rynkowej.

Brak akceptacji w środowisku, chęć polepszenia swojej sytuacji materialnej, problemy w pracy, niskie wynagrodzenie, a także świadomość słabej organizacji kontroli wewnętrznej należą do najczęstszych przyczyn dopuszczenia się do przestępstwa gospodarczego, jakim jest pranie brudnych pieniędzy [Hryniwicka 2014: 330–331].

4. SKALA ZJAWISKA PRANIA BRUDNYCH PIENIĘDZY

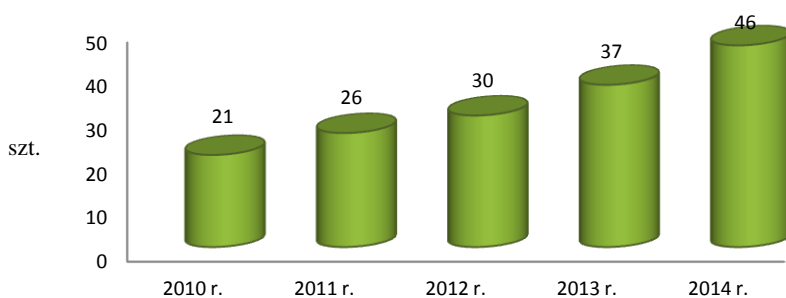
W 2015 roku organizacje pozarządowe przeprowadziły badania na temat ryzyka prania brudnych pieniędzy w wybranych krajach Unii Europejskiej. Wykres 1 przedstawia podatność państw na zjawisko przestępstwa prania brudnych pieniędzy, które podlega ocenie w skali od 0–10, gdzie 0 oznacza niskie ryzyko wystąpienia zjawiska, zaś 10 oznacza wysokie ryzyko wystąpienia tego przestępstwa. Średnia unijna to 4,4, która spełnia rolę wyznacznika i na jej podstawie ocenia się ryzyko występowania procederu prania brudnych pieniędzy w Unii Europejskiej. Najmniejsze prawdopodobieństwo dopuszczenia się przestępstwa prania brudnych pieniędzy występuje w Słowenii – w przyjętej skali to 3,3. Luksemburg jest państwem najbardziej narażonym na ryzyko wystąpienia przestępstwa, które ocenia się na 6. Jest to 1,5 razy większe prawdopodobieństwo wystąpienia tego procederu niż w Polsce, która na tle innych państw Unii Europejskiej została oceniona na 4,0. Ocena znajdująca się poniżej średniej unijnej świadczy o istnieniu szeregu działań zapobiegających temu zjawisku. Powyżej średniej unijnej znajdują się państwa: Czechy, Wielka Brytania, Holandia, Włochy, Niemcy, Luksemburg, których ocena wskazuje na wyższe prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka przestępstwa prania brudnych pieniędzy. W tych państwach przestępcy mają największą szansę dopuszczenia się tego procederu.

Wykres 1. Rzyzko prania pieniędzy w wybranych krajach Unii Europejskiej w 2015 roku

Źródło: Ceglarsz [dostęp: 05.11.2015].

Istniejące dyrektywy i Ustawa o przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu mają między innymi wpływ na pozycję Polski na tle innych państw Unii Europejskiej. Istnieją także inne czynniki warunkujące tę pozycję, jak np.: skuteczność wykrywalności proceduru i wykonalność kar za popełnienie tego rodzaju przestępstwa. Te działania także kształtują pozycję Polski na tle wymienionych państw Unii Europejskiej. Wykres 2 przedstawia wzrost liczby wyroków skazujących za dopuszczenie się proceduru prania brudnych pieniędzy. W 2010 roku liczba wyroków skazujących wynosiła 21 i każdego roku liczba ta rośnie osiągając w 2014 roku 46 wydanych wyroków skazujących. Świadczy to o wzmocnieniu skuteczności wykrywania przestępstw w Polsce.

Wykres 2. Liczba wyroków skazujących za proceder prania brudnych pieniędzy w latach 2010–2014

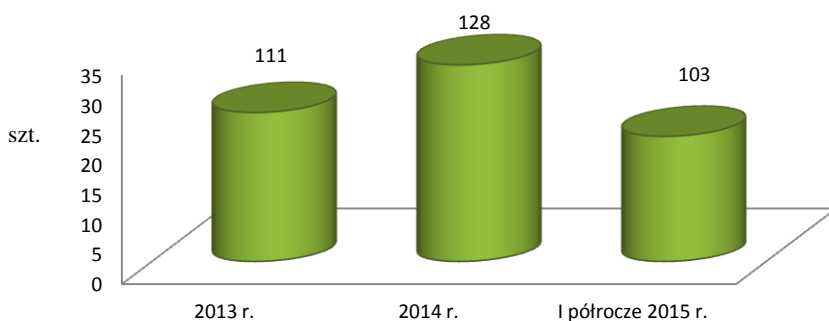
Źródło: Chmielniak: 10; *System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* [nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 17].

W przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy należy identyfikować klientów, stosować szczególne środki ograniczające przeciwko grupom, podmiotom i osobom, przechowywać informacje, stosować wobec klientów środki bezpieczeństwa finansowego, realizować procedury wstrzymania transakcji i blokady rachunku [Smolak 2013].

„Dokonywanie lub przyjmowanie płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą następuje za pośrednictwem rachunku płatniczego przedsiębiorcy, w każdym przypadku, gdy: 1) stroną transakcji, z której wynika płatność, jest inny przedsiębiorca oraz 2) jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza równowartość 15 000 zł, przy czym transakcje w walutach obcych przelicza się na złote według kursu średniego walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania transakcji [Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2016, poz. 1829, 1948, 1997, 2255, art. 22a. 1].”

W 2013 roku Generalny Inspektor Informacji Finansowej otrzymał 111 zawiadomień dotyczących wstrzymywania transakcji i blokady rachunku. Odnosnie planowanych transakcji, w przypadku, których zachodziło przypuszczenie, że mogą mieć związek z popełnieniem przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, w 2014 roku zgłoszono 128 zawiadomień, a w I półroczu 2015 r. 103 zawiadomienia.

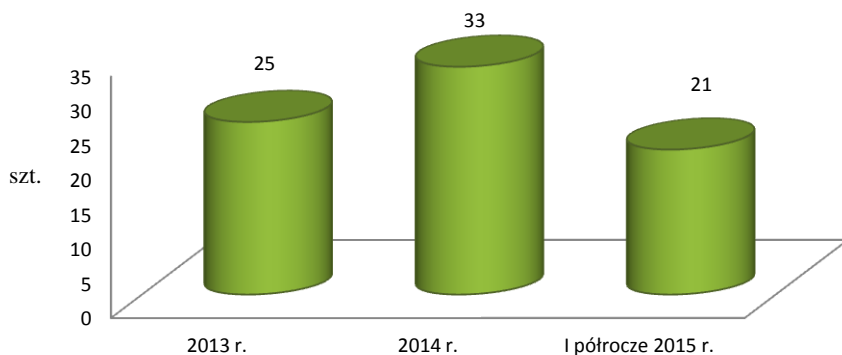
Na wykresie 3 przedstawiono wzrost liczby zawiadomień o podejrzanym transakcjach prania brudnych pieniędzy w 2014 roku w porównaniu do roku 2013 o około 17 zawiadomień. W I połowie 2015 roku odnotowano 103 zgłoszenia [System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 34].

Wykres 3. Liczba zawiadomień o podejrzanym transakcjach prania brudnych pieniędzy w Polsce w latach 2013 – I poł. 2015

Źródło: System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu [nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 34].

Generalny Inspektor Informacji Finansowej po przeprowadzonej analizie w latach 2013–2015 liczby zgłoszonych zawiadomień o podejrzanych transakcjach wystąpił w 2013 roku o zastosowaniu blokad rachunków. Na wykresie 4 przedstawiono, że w 2013 roku GIIF dokonał 25 blokad rachunków na kwotę 75 891 tys. zł, (a także wstrzymano jedną transakcję na kwotę 20 801 tys. zł). Działania GIIF w 2014 r. przyczyniły się do 33 blokad na łączną kwotę 25 627 tys. zł (i przerwaniem dwóch transakcji o wartości 512 tys. zł.) W 2014 roku nastąpił wzrost liczby wstrzymanych transakcji i wzrost liczby blokad na rachunku z 25 na 33 szt. I półrocze 2015 r. rozpoczęło się dokonaniem 21 blokad na kwotę 3 441 tys. zł (i zahamowaniem 21 transakcji na kwotę 3 305 tys. zł) [*System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 34].

Wykres 4. Liczba procedur wstrzymania transakcji – blokady rachunku w Polsce w latach 2013 – I poł. 2015

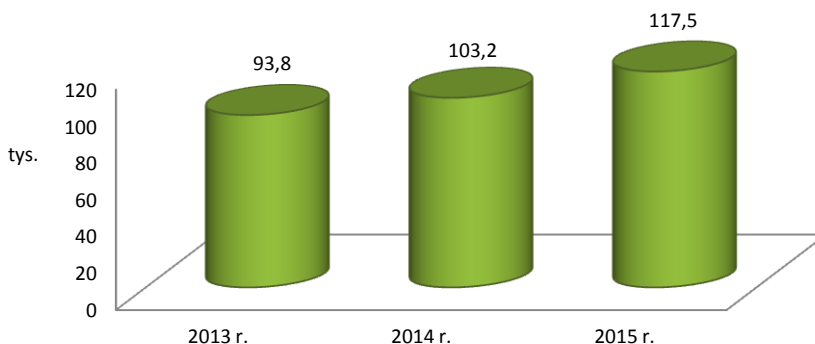
Źródło: *System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* [nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 34].

Istniejące luki w prawie powodują, że przestępcy potrafią to umiejętnie wykorzystać, a w przypadku procedury prania brudnych pieniędzy potrzebne jest udowodnienie, że dokonywanie czynności jest świadome i celowe. Jest to bardzo trudne, o czym świadczy niewielka liczba skazanych prawomocnym wyrokiem. Liczba ta z roku na rok rośnie, chociaż to nadal mały odsetek zatrzymanych [Bieniek 2010: 295–296].

Institucje obowiązane, czyli te, na które zostały nałożone obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu brudnych pieniędzy wysyłają do GIIF dane dotyczące [*System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 32]:

- transakcji o podejrzanej działalności (SAR),
- informacji o pojedynczych transakcjach podejrzanych (STR),
- informacji o zarejestrowanych transakcjach ponadprogowych (TTR).

Dane przekazywane są za pomocą poczty elektronicznej, na płytach CD, a także poprzez zabezpieczone strony internetowe Generalnego Inspektora Informacji Finansowej. Na wykresie 5 przedstawiono jak w latach 2013–2015 wzrastała ilość przesyłanych plików do systemu GIIF. W 2013 roku wpłynęło do systemu 93,8 tys. plików, w 2014 roku liczba plików informacyjnych wzrosła do 103,2 tys., a w 2015 roku liczba ta wzrosła do 117,5 tys. plików. Na przestrzeni trzech lat ilość danych dotyczących transakcji SAR, STR, TTR wzrastała.

Wykres 5. Liczba plików informacyjnych przekazywanych do systemu GIIF w latach 2013–2015

Źródło: *System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* [nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 32].

Działalność niektórych podmiotów biorących udział w przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy została negatywnie oceniona przez Najwyższą Izbę Kontroli, ponieważ w latach 2013–2015 odnotowano niską skuteczność kontroli [NIK: *niska skuteczność systemu...*, dostęp: 19.08.2016].

W raporcie sporządzonym przez Najwyższą Izbę Kontroli zostały zamieszczone informacje dotyczące skali prania brudnych pieniędzy. W 2014 roku oszacowano, że skala przestępstwa osiągnęła 18,2 mld zł, zabezpieczając w postępowaniach karnych jedynie 1,2 mln zł. W 2015 roku oszacowano, że skala przestępstwa osiągnęła 17 mld zł, zabezpieczając w postępowaniu karnym jedynie 3 mln zł [NIK: *niska skuteczność systemu...*, dostęp: 19.08.2016].

Malejąca liczba kontroli przeprowadzana przez DIF – Departament Informacji Finansowej – spowodowała niską skuteczność działalności instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie praniu brudnych pieniędzy. Zaplanowano w 2013 roku 15 kontroli instytucji obowiązanych, w 2014 r. zaplanowanych

kontroli było 12, a w I półroczu 2015 r. 6 kontroli. Liczba zaplanowanych kontroli do przeprowadzonych w latach 2013–2015 r. różni się, w 2013 r. przeprowadzono 17 kontroli, w 2014 r. 14, a w I półroczu 2015 r. tylko 4 kontrole [System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF: 20].

5. KONSEKWENCJE PROCEDERU PRANIA BRUDNYCH PIENIĘDZY

Czynnikami sprzyjającymi występowaniu procederu prania brudnych pieniędzy są [Hryniewicka 2014: 328–329]:

- występujące luki prawne,
- niepełna organizacja,
- niedotrzymanie tajemnicy bankowej przez pracowników.

Skutkiem prania brudnych pieniędzy dla sektora finansowego jest osłabienie funkcjonowania instytucji finansowych. Na pozycję kraju na arenie międzynarodowej ma wpływ niepewność sektora finansowego, a także odbija się to na poziomie inwestycji. Wysokie ryzyko występowania procederu prania brudnych pieniędzy świadczy o słabości danego kraju. Konsekwencją tego może być traktowanie danego kraju, jako miejsca niedostatecznie dobrego do przeprowadzania inwestycji ze względu na podwyższone ryzyko wystąpienia przestępstwa gospodarczego [Grzywacz 2005: 61–62].

Pranie brudnych pieniędzy jest przestępstwem niosącym poważne skutki dla gospodarki światowej, państw oraz regionów. Ważne jest monitorowanie wielkości zjawiska i zbieranie danych na ten temat [Grzywacz 2005: 296–297]. Destabilizacja i zahamowanie rozwoju rynku prowadzi do zakłóceń cen usług, towarów, dóbr i nieruchomości. Do negatywnych skutków prania brudnych pieniędzy zalicza się wzrost korupcji. W przypadku rozwoju przestępczości zorganizowanej dochodzi do przemytu samochodów, handlu narkotykami i bronią, fałszowania pieniędzy, rozwoju szarej strefy gospodarczej, w której dochodzi do kumulowania się środków finansowych z nieznanych i nielegalnych źródeł [Smolak 2013].

PODSUMOWANIE

Zorganizowana przestępczość wiąże się ze zjawiskiem przestępstwa gospodarczego, do którego należy proceder prania brudnych pieniędzy. Wiąże się to z ukrywaniem prawdziwego pochodzenia środków pieniężnych, których często

faktycznym źródłem pochodzenia jest działalność przestępcza. Problem ten dotyczy międzynarodowy system finansowy, a tym samym gospodarkę światową. Przestępcy, by wprowadzić do systemu finansowego nielegalne środki, wykorzystują proces globalizacji i rozwój technologiczny. Podstawową zasadą prania brudnych pieniędzy jest ukrycie źródła pochodzenia dochodów poprzez dokonanie szeregu zróżnicowanych transakcji. Istniejąca swoboda przepływu towarów, usług i kapitału staje się pomocnym narzędziem w podejmowaniu nielegalnych działań.

Instytucje bankowe deklarują poufność i anonimowość, które są szczególnie ważne dla osób starających się ukryć źródła swoich dochodów, dlatego narastające zagrożenie w postaci procederu prania brudnych pieniędzy powoduje, że społeczność podejmuje działania mające zapobiegać i zwalczać te zjawiska. Wyrazem tych działań są różnego rodzaju inicjatywy organizacyjne i prawne, uniemożliwiające korzystanie z systemu finansowego w celu prania brudnych pieniędzy.

Dyrektywy wymagają od państw wprowadzenia zakazu prania pieniędzy, a także identyfikowania swoich klientów, prowadzenia odpowiednich rejestrów, ustanowienia procedur szkolenia personelu i zabezpieczeń oraz zgłaszania właściwym organom wszelkich przypadków, w których istnieje ryzyko zaistnienia prania pieniędzy. Ważnym elementem walki z praniem brudnych pieniędzy jest prawidłowe zastosowanie przyjętych rozwiązań w poszczególnych państwach.

Cel artykułu został zrealizowany poprzez dokonanie charakterystyki procesu prania brudnych pieniędzy, została przedstawiona także definicja zjawiska w ujęciu ekonomicznym, przedstawiono rodzaje i metody prania brudnych pieniędzy, a także konsekwencje wynikające z przestępstwa prania brudnych pieniędzy. Ważnym czynnikiem zwalczania przestępstwa prania brudnych pieniędzy jest znajomość i analiza tego zjawiska, a także regulacji prawnych.

Wykonane analizy przedstawiły, jak na przestrzeni lat zmieniała się intensywność zjawiska prania brudnych pieniędzy i skuteczność metod jego zapobiegania. Z danych wynika, że istniejący system coraz lepiej wychwytuje informacje mogące świadczyć o zaistnieniu zjawiska prania brudnych pieniędzy, gdyż rośnie liczba wyroków skazujących, a także liczba blokad rachunków i wstrzymanych transakcji. Wyniki analizy potwierdzają także prawidłowość istniejących regulacji prawnych.

BIBLIOGRAFIA

- Bieniek B., 2010, *Pranie pieniędzy w prawie międzynarodowym, europejskim oraz polskim*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Ceglarz J., *Pranie brudnych pieniędzy. W Luksemburgu i Niemczech o to najłatwiej*, Finansewp.pl, www.finanse.wp.pl [dostęp: 05.11.2015].
- Chmielniak Ł., *Pranie pieniędzy raport 2014*, Chmielniak adwokaci we współpracy z Kroll On-track, www.bialekolnierzyki.com.pl/wp-content/uploads/2014/12/Pranie_Pieniedzy_RA-PORT_2014.pdf.
- Chodnicka P., 2011, *Ekonomika prania brudnych pieniędzy*, „Oeconomia Copernicana”, nr 4. Departament Informacji Finansowej, *Dyrektywa 2001/97/EC*, Ministerstwo Finansów, www.mf.gov.pl [dostęp: 15.07.2015].
- Grzywacz J., 2005, *Pranie brudnych pieniędzy*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Grzywacz J., 2010, *Pranie pieniędzy*, Wydawnictwo Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.
- Hryniewicka M., 2014, *Pranie brudnych pieniędzy, jako przykład przestępstwa gospodarczego*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, rok LXXVI, z. 4.
- Jankowski R., 2014, *Proceder prania brudnych pieniędzy – rozmiary, przyczyny i skutki*, „Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny Szkoły Policji w Pile”, nr 3.
- Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r., Dz.U. 2005, nr 18, poz. 158.
- NIK: *niska skuteczność systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy*, Bankier.pl, www.bankier.pl, [dostęp: 19.08.2016].
- Pawlik P., *Zadania i funkcje KAS*, Ministerstwo Finansów, www.mf.gov.pl [dostęp: 28.02.2017].
- Pływaczewski E., 1993, *Pranie brudnych pieniędzy. Możliwość przeciwdziałania z uwzględnieniem roli systemu bankowego*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń.
- Pranie brudnych pieniędzy*, Encyklopedia zarządzania, www.mfiles.pl [dostęp: 04.11.2016].
- Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu*, Komisja Nadzoru Finansowego, www.knf.gov.pl [dostęp: 19.07.2017].
- Siejczuk P., *Problematyka prania brudnych pieniędzy w regulacjach prawno międzynarodowych, europejskich i krajowych*, www.bbn.gov.pl, file:///C:/Users/Anonim/Down-loads/kbn_s__199223_Problematyka_prania.pdf.
- Słowik P. J., *Przestępstwo prania brudnych pieniędzy – na czym polega i jaki jest jego przebieg?*, Prawoprosto.pl, www.prawoprosto.pl [dostęp: 06.11.2016].
- Smolak M., 2013, *Formy zwalczania procederu prania brudnych pieniędzy*, Segregator 21, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, www.abw.gov.pl.
- System przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, Departament Budżetu i Finansów, NIK – informacje o wynikach kontroli, nr ewid. 37/2016/P/15/013/KBF.
- Ustawa z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł, Dz.U. 2000, nr 116, poz. 1216, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2016, poz. 1829, 1948, 1997, 2255.
- Wójcik J.W., 2002, *Pranie pieniędzy. Kryminologiczna i kryminalistyczna ocena transakcji podejrzanych*, Wydawnictwo Twigger S.A., Warszawa.
- Żółtek S., 2009, *Prawo karne gospodarcze w aspekcie zasady subsydiarności*, Wolters Kluwer Polska SA, Warszawa.

MONEY LAUNDERING PROCEDURE

Abstract

The aim of the article is to present legislation to prevent the crime of money laundering. Appointing a special financial body called the General Inspector of Financial Information imposes new obligations on financial institutions and provides many criminal sanctions for the violation of regulations. The main aim of this article is to characteristics the process of money laundering, define the process, the recognition of economic, types and methods of money laundering, and also assessment of the scale of the crime and its consequences. Presentation of the legal aspects of money laundering is important.

The hypothesis implies a negative effect of money laundering for the economy and market mechanisms aimed at determining market parameters. This procedure affects the economy in a destabilizing way. The consequences of the destabilization are, among others, the increase in the level of corruption in the state, the violation of the principles of fair economic competition, the disruption of the financial system and the development of organized crime. Money laundering has a negative impact on the economies of the world's economies, which hamper the development of state economies. As a result, stronger organized crime groups are emerging, and by combating this process, they can reduce their cash inflows from legitimate sources, reducing their negative impact on the economy of the states.

Keywords: economic offense, money laundering, organized crime groups.

Przyjęto/Accepted: 20.09.2017
Opublikowano/Published: 31.12.2017